

Experto Pro Bono

Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

ВЕРСІЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

PRAWO KARNE

Poradnik prawny z cyklu
"Poznaj swoje prawa".

PORADNIK Z ZAKRESU PODSTAW PRAWA

Niniejszy poradnik został przygotowany w ramach zadania publicznego w zakresie prowadzenia w 2023 roku punktu nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego na terenie miasta Biała Podlaska we współpracy z Fundacją Rozwoju Świadomości Obywatelskiej Experto Pro Bono finansowanego z budżetu państwa realizowanego przez Miasto Biała Podlaska.

**Ministerstwo
Sprawiedliwości**

Urząd Miasta Biała Podlaska

ЗМІСТ:

I. ВИКОНАННЯ ГРОШОВОГО ПОКАРАННЯ.....1 - 3

II.ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОРУШЕННЯ.....3 - 7

III. ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ У ВИГЛЯДІ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ.....8-12

I. ВИКОНАННЯ ШТРАФНОЇ САНКЦІЇ

1. ЩО ТАКЕ ГРОШОВА КАРА ТА КОЛИ ВОНА ПРИЗНАЧАЄТЬСЯ?

Грошовий штраф - одна із кар, зазначених у статті 32 Кримінального кодексу, яка накладається за правопорушення, адміністративні правопорушення та податкові злочини. Грошовий штраф є майновою карою, тобто це грошова кара. Вона належить до найстаріших видів покарань, які використовуються в кримінальній політиці для боротьби з незначною злочинністю та запобігання адміністративним правопорушенням. Важливо відзначити, що грошовий штраф - це не в'язниця, тому він часто накладається, оскільки його виконання є досить простим і економічно вигідним. Однією з його переваг є те, що він дозволяє залишити засудженого в родинному та професійному середовищі, не виставляючи його на контакт зі злочинним світом в установі в'язниці. Іншою перевагою є можливість адаптувати його до ступеня шкідливості злочину. Суд, визначаючи штраф також бере до уваги сімейну, фінансову та особисту ситуацію засудженого. Однак це не є ідеальним покаранням, оскільки воно впливає не лише на засудженого, але і на його родину та близьких. Часто грошовий штраф сплачується не самим засудженим, а його родиною чи іншими особами, що призводить до того, що покарання втрачає індивідуальний характер.

Види грошового штрафу:

- Самостійний грошовий штраф - це кара, яка накладається самостійно. У випадку злочинів кара грошового штрафу визначається в перерахунку на денну норму (ставку) (суд також визначає величину ставки), у випадку адміністративних правопорушень - сумою.
- Накопичувальний грошовий штраф - застосовується рідко і може бути накладений відповідно до статті 33 § 2 Кримінального кодексу поряд з позбавленням волі, коли злочинець вчинив злочин для досягнення матеріальної вигоди або досяг її. Другим випадком накопичувального грошового штрафу є винесення рішення про накладення грошового штрафу при умовному призупиненні покарання позбавлення волі.

2. ВИКОНАВЧА ПРОЦЕДУРА У СПРАВІ ЩОДО НАКЛАДЕННЯ ШТРАФНОЇ САНКЦІЇ

У момент ухвалення вироку, який набуває законної сили (з поняттям набуття законної сили слід розуміти момент, коли вирок суду стає обов'язковим і сторонам більше не надається право подавати апеляцію від цього вироку в звичайному порядку), вирок підлягає виконанню. Ухвалений вирок потрапляє до виконавчого відділу кримінальних справ або до відділу виконавчих дій в суді, в якому був винесений вирок у першій інстанції. Першим кроком є видання наказу про реєстрацію вироку в відповідних судових реєстрах, судовому реєстрі вимог та про виклик засудженого до сплати грошового покарання. За розпорядженням судді уповноважений службовець суду відправляє засудженому повідомлення про оплату.

Повідомлення про сплату грошового покарання повинно містити наступні елементи:

- **суму** - у разі грошового покарання, визначеного у денних ставках, суму слід помножити на величину ставки, визначену у вирoku;
- **строк** - цей строк становить 30 днів з моменту отримання повідомлення, це передбачено ст. 44 § 1 КК;
- **номер рахунку**, на який слід внести судовий платіж;
- **відомості про правові наслідки невиконання грошового покарання**, наприклад, заміну грошового покарання на альтернативне покарання у вигляді позбавлення волі;
- **інформація про реєстрацію в Економічному Інформаційному Бюро**, наявність у цьому реєстрі обмежує шанси на отримання позитивного рішення щодо кредитування.

УВАГА! Грошовий штраф слід сплачувати лише після отримання вимоги про оплату. Якщо грошовий штраф сплачено до отримання вимоги, слід звернутися до відповідного відділу суду, оскільки часто виникають ситуації, коли неможливо зв'язати платіж із відповідною справою через те, що справа ще не була зареєстрована в судовому реєстрі боргів. Це може призвести до того, що суду не буде відомо про сплату судового боргу і направить справу до виконавчої служби для проведення виконавчих заходів.

Після отримання вимоги щодо сплати грошового штрафу слід його оплатити протягом 30 днів з моменту отримання вимоги. Після сплати грошовий штраф викреслюється із реєстру судових боргів і передається до архіву, але лише в разі, якщо грошовий штраф було встановлено як самостійне покарання і всі судові санкції були виконані. Якщо вимогу щодо сплати не було отримано, суд на підставі статті 139. § 1 КПК вважає, що вимога була доставлена, що викликає такі ж наслідки, як і отримання цього документа.

Якщо засуджений/штрафований має складну фінансову ситуацію, і негайне виконання грошового штрафу призведе до занадто важких наслідків для нього або його сім'ї, суд може розбити штраф на рати на строк, що не перевищує 1 рік, у виняткових випадках суд може розбити штраф на рати на строк до 3 років, це визначено в ст. 49 § 1 і ст. 49 § 2 Кримінального кодексу. Для того щоб розділити штраф на рати, слід подати заяву про розподіл грошового штрафу на рати до суду. Таку заяву слід належним чином мотивувати. Заява про розподіл штрафу на рати також обов'язково повинна бути підписана власноруч. Перша заява про розподіл грошового штрафу не підлягає сплаті. Після надсилання заяви поштовим оператором або подачі її до приймального відділення суду слід очікувати на отримання постанови щодо розподілу грошового штрафу на рати. Зазвичай разом із постановою надсилається графік сплати рат, до якого слід строго дотримуватися. Якщо засуджений/штрафований має фінансові труднощі і не може сплатити навіть одну рату, він повинен негайно повідомити суд про це. Невиплата рат у відповідній сумі або несвоєчасні внески згідно зі ст. 50 § 2 КК можуть призвести до скасування розподілу на рати.

Якщо засуджений/штрафований не сплатив грошовий штраф у строк 30 днів або розподіл штрафу на рати було скасовано, суд встановлює штраф шляхом примусового стягнення. Після виявлення невнесення грошового штрафу суд видає наказ про направлення справи на виконавчу дію через судового виконавця. Виконавчу дію в рамках виконавчого провадження

здійснюють відповідно до положень цивільного процесуального кодексу. Після видачі наказу про направлення справи на виконавчу дію суд видає виконавчий документ, тобто рішення, позначене спеціальним штампом. Виконавчий документ разом із заявою про розпочаток виконавчого провадження надсилається виконавцю, відповідному за місцем проживання засудженого/штрафованого. Потім виконавець розпочинає виконавчий процес і робить відповідні висновки щодо майна засудженого/штрафованого. У випадку грошового штрафу виконавець, як правило, проводить виконавчий процес з заробітної плати або банківського рахунку. Якщо виконавчий процес виявився ефективним, виконавець перераховує заборгованість на банківський рахунок, вказаний судом. Варто також зазначити, що витрати на виконавчий процес несе боржник. У момент стягнення грошового штрафу виконавцем він анулюється в журналі судових боргів і справа передається до архіву, але це стосується лише самостійного штрафу, і всі можливі судові санкції були виконані.

3. ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ВИКОНАННЯ ГРОШОВОГО ШТРАФУ

Кара штрафу є однією з найменш тягарливих кар в каталозі кар, передбачених Кримінальним кодексом, але вона може бути надзвичайно обтяжливою для особи в складному фінансовому та медичному стані. Прикладом може бути старша людина із низькими доходами, яка, з урахуванням свого стану здоров'я, не може відбутися цю кару в замінній формі. Згідно зі ст. 51 § 1 ККУ, можливе часткове або повне списання кари штрафу. У цьому випадку суд може не виносити постанову про виконання, якщо обставини справи свідчать, що воно було б безрезультатним. Проте положення не визначає точно, в яких ситуаціях можливе списання штрафу, законодавець залишає це на розсуд суду в кожному конкретному випадку. Скасування штрафу може здійснюватися за власною ініціативою або на вимогу засудженого. Заяву про списання штрафу необхідно належним чином обґрунтувати, що виконання в іншій формі неможливе (іншою формою розуміється розстрочення штрафу на рати, альтернативна кара громадсько корисних робіт, альтернативна кара позбавлення волі / арешт). Причиною неможливості виконання кари може бути, наприклад, вік, стан здоров'я, випадкова подія або родинна ситуація. До заяви найкраще долучити документи, що підтверджують фінансовий та медичний стан, наприклад, виписки з пенсії або ренти, карти лікування з лікарні, лікарські свідоцтва про стан здоров'я, свідоцтво про смерть близької особи тощо. Заява про списання повної або часткової кари штрафу не підлягає оплаті.

II. ПРОЦЕСУАЛЬНІ ДІЇ У СПРАВАХ ПРО АДМІНІСТРАТИВНІ ПОРУШЕННЯ

1. ЩО ТАКЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ?

Відповідальність за правопорушення на підставі ст. 1 § 1 КК може бути покладена тільки на того, хто скоює суспільно шкідливе діяння, заборонене законом на час його вчинення. Правопорушення загрожені покаранням у вигляді арешту, обмеження волі, штрафу до 5000 злотих або догани. Правопорушення можна скоїти як дією, так і бездіяльністю. Правопорушення називаються також "дрібними злочинами". Прикладом правопорушення може бути неналежне дотримання заходів обережності при триманні собаки або знищення зелених зон загального користування. Правила, які визначають, яка дія чи бездіяльність

є правопорушенням, містяться в Кодексі Правопорушень. Під суспільно шкідливим діянням слід розуміти негативні почуття суспільства щодо певної поведінки. Важливо відзначити, що при оцінці суспільної шкідливості діяння враховуються вид і характер порушення, розміри завданої шкоди, спосіб і обставини вчинення діяння, вагу порушених покладеними на винного обов'язків, а також форму, мотивацію винного, вид порушених правил обережності і ступінь їх порушення.

Правопорушення можуть бути вчинені як умисно, так і неумисно, за винятком випадків, коли закон передбачає інше. Правопорушення вчиняється умисно, коли винуватець має намір скоїти заборонену дію і бажає це зробити, у той час як з правопорушенням неумисним ми маємо справу, коли винуватець не мав наміру вчинити його, але вчинив це через несвоєчасне виявлення обережності, яка була вимагана в даній ситуації. Відповідальність за правопорушення передбачається тільки у випадку, коли ви скоюєте правопорушення, не знаючи, що певна дія є забороненою законом і суспільно шкідливою. Це означає, що "незнання закону не звільняє від відповідальності". Навіть якщо той, хто вчинив певну дію, не розумів, що певна поведінка є забороненою, йому все одно може загрожувати відповідальність. На цьому етапі важливо, щоб правопорушення було забороненим законом і суспільно шкідливим; обидва ці критерії повинні бути виконані одночасно. Спонування та співництво в справах про правопорушення караються тоді, коли закон так визначає і коли заборонена дія буде скоєною.

Правопорушення не вчинюється особою, яка мала обґрунтовану несвідомість, наприклад, крадіжка їжі особою, яка перебувала вкрай голодною. Відповідальності за правопорушення не підлягає особа, яка не досягла 17 років. Відповідальності не підлягає також особа, яка в рамках необхідної самозахисту відвертала безпосередню (спрямовану на конкретну річ або особу) та незаконну (особа, що використовує силу, не має на це права) атаку на будь-яке благо, яке охороняється законом. Іншими обставинами, які виключають відповідальність, є стан вищої необхідності, коли врятування блага, яке охороняється законом, вимагає жертвування іншим благом, за умови, що благо, яке жертвується, має невідомо меншу цінність, ніж рятуване благо. Відповідальність за правопорушення також виключається у випадку психічного захворювання, розумової відсталості або іншого порушення психічних функцій, які спричинили неможливість розпізнати шкідливість дії та її значення. Тут важливо підкреслити, що відповідальність не виключається, якщо винуватець правопорушення перебував під впливом алкоголю або іншої наркотичної речовини, яка призвела до відключення або обмеження обліку. У цьому випадку це обставина, що обтяжує особу, яка вчинила заборонену дію.

2. ЩО ТАКЕ МАНДАТНА ПРОЦЕДУРА У СПРАВАХ ПРО ПРАВОПОРУШЕННЯ?

Мандатне провадження є однією з найпоширеніших процедур у справах про адміністративні правопорушення. Це позасудовий процес. Органи позасудового провадження, зазвичай, поліція, за винятком випадків, коли спеціальний закон встановлює інше. Рішення в межах мандатного процесу приймаються у формі штрафного мандату. У цьому виді процесу не залучаються відповідні органи судового провадження (суди, прокуратура), що дозволяє їм сконцентруватися на більш серйозних справах (кримінальних). Мандатне провадження відзначається швидкістю і економічністю, прикладом чого є зменшення витрат на провадження (витрати на виклики, витрати на свідків і т. Д.), Воно також вигідне для

порушника, оскільки справа вирішується на місці події. Це дозволяє заощадити час порушника і уникнути зайвих візитів до органів, які накладають мандат. Мандатне провадження також виконує виховну та профілактичну функцію, не лише для порушника, але і для суспільства.

Мандатний процес проти порушника може бути застосований, якщо:

- порушника спіймали під час вчинення правопорушення або безпосередньо після нього,
- уповноважений службовець встановив вчинення правопорушення, зокрема за допомогою вимірювального або реєструючого пристрою, і порушник не був спійманий на гарячому сліді або безпосередньо після вчинення та немає сумнівів щодо винуватця правопорушення - у цьому випадку, за необхідності після виконання необхідних роз'яснювальних заходів, проведених негайно після виявлення правопорушення, нарахування штрафу шляхом штрафного мандату не може бути застосовано після закінчення 60 днів з дня встановлення винуватця правопорушення.

Затримання порушника "in flagranti", тобто на гарячому місці, означає затримку порушника під час вчинення діяння, наприклад, переходу дороги в неприпустимому місці. Затримка порушника безпосередньо після вчинення правопорушення означає його затримку негайно після вчинення правопорушення. Негайна затримка порушника відбуватиметься, якщо це станеться на місці вчинення правопорушення або в місці затримки після попереднього переслідування. Варто також зазначити, що згідно з пунктом 1 пункту 1 статті 97 КПК немає вимоги, щоб затримував особисто службовець. Затримання громадянськими особами слід розуміти на підставі статті 243 КПК, згідно з якою "кожен має право затримати особу на гарячому сліді вчинення злочину або в переслідуванні, розпочатому безпосередньо після вчинення злочину, якщо є загроза її приховування або неможливість встановлення її особи". Затриману особу слід негайно передавати у руки поліцейських служб. Нарахування штрафу шляхом штрафного мандату не може відбутися після закінчення 60 днів з дня встановлення порушника правопорушення.

ВИДИ ШТРАФІВ:

- **готівковий** - видається покараному після внесення певної суми безпосередньо до офіцера, який наклав покарання,
- **кредитний** - видається покараному за підписом отримання,
- **у відсутності** - накладається без присутності винного.

Готівковий штраф може бути застосований лише до:

- осіб, які тимчасово перебувають на території Республіки Польща,
- осіб без постійного місця проживання,
- осіб без постійного місця перебування.

Національність особи, яку покарали готівковим штрафом, не має значення, оскільки в цей момент вона підпадає під юрисдикцію польських судових органів. Готівковий штраф стає остаточним з моменту сплати. Важливо також зазначити, що готівковий штраф може бути сплачений безготівковими засобами, за допомогою платіжної картки або іншого засобу

платежу, за умови, що функціонер, який накладав штраф, має відповідний пристрій для авторизації платежу. Витрати на авторизацію транзакції несе покараний.

Кредитний штраф може бути застосований до:

- особи, яка має постійне місце проживання або перебування на території Республіки Польща, а також на території іншої держави-члена Європейського Союзу, окрім Республіки Польща.

Кредитний штраф слід сплатити протягом 7 днів з моменту прийняття штрафу. Такий вид наложеного штрафу також має містити попередження про наслідки невнесення його в строк. Кредитний штраф стає правомірним з моменту його квітуння. Кредитний штраф може бути сплачений безготівковим способом, за допомогою платіжної картки або іншого платіжного інструмента за умови, що службовець, який наложив штраф, має відповідне обладнання для авторизації платежу. Витрати на авторизацію транзакції несе засуджений.

Штраф у відсутності може бути наложено на скоєць порушення, якого не було виявлено на місці вчинення і не виникає жодних сумнівів, хто є винуватцем. Штрафний мандат за відсутності можна застосовувати у випадках, коли особа, яка накладає штраф, не має контакту із винуватцем порушення. Належність штрафу за допомогою штрихкоду або контрольного пристрою може бути застосована як у випадку встановлення порушення особисто відсутнім винуватцем, так і в разі визначення винуватця за допомогою вимірювального або контрольного пристрою. У обох випадках обов'язковою умовою для накладання штрафу за допомогою штрихкоду за відсутності є відсутність сумнівів щодо особи винуватця вчиненого порушення. Штрафний мандат за відсутності слід залишити в місці, де винуватець може негайно його отримати, або вручити винуватцю порушення. Покладення штрафного мандату в місце, де винуватець може негайно його отримати, рідко використовується службовцями, оскільки немає впевненості, що винуватець отримає його. Прикладом такого виду доставки є залишення штрафного мандату під килимком автомобіля, проте в цьому випадку бланк може бути пошкоджений через негативні погодні умови. На бланку штрафного мандату за відсутності має бути вказаний орган, до якого протягом 14 днів винуватець повинен сплатити штраф. Штрафний мандат стає правомірним з моменту сплати штрафу протягом вказаного терміну.

Термін оплати штрафу за відсутності обчислюється з дня:

- **видання штрафу** - у випадку, коли штрафний мандат видається в місці, де винуватець може негайно його отримати;
- **доставки штрафного мандату** - у разі доставки штрафного мандату оператором поштового зв'язку або службовцем поліції.

Оператор органу, що накладає будь-який вид штрафного мандату, повинен:

- вказати розмір штрафу,
- визначити поведінку, яка становить правопорушення,
- час і місце вчинення правопорушення,
- вказати юридичну кваліфікацію правопорушення,
- повідомити винуватця про право відмовитися від прийняття штрафного мандату,

- повідомити винуватця правопорушення про юридичні наслідки такої відмови.

Належне нарахування штрафу шляхом штрафного мандату завжди залежить від згоди винуватця. У випадку відмови від прийняття готівкового, кредитного штрафного мандату або несплати штрафу в установлений строк у випадку штрафного мандату відсутність органу, який нарахував штраф, подає заяву до суду з проханням про покарання. Відмова від прийняття штрафного мандату не пов'язана з жодними формальностями; щоб відмовитися від прийняття штрафного мандату, слід сповістити органу, який нарахував штраф, та вказати причину відмови від прийняття штрафного мандату.

СКАСУВАННЯ ШТРАФУ

Штраф може бути скасований у випадку, коли штраф належно було за дії, які не є правопорушенням (тобто не завдають суспільної шкоди і не заборонені законом, що діяв у часі їх вчинення), а також коли штраф було наложено на особу, яка на момент вчинення дії не досягла 17 років. Мандат також може бути скасований у випадку необхідної оборони, стану вищої необхідності. Скасування правомісного мандату відбувається на підставі заяви особи, яка була покарана, її законного представника або опікуна. Таку заяву необхідно подати протягом 7 днів з моменту набуття чинності мандатом до районного суду на території, на якій було наложено штраф. У справі про скасування правомісного мандату суд вирішує на засіданні, на якому має право брати участь покараний, орган, представник якого наложив штраф, а також потенційна постраждала сторона. Неприбуття належним чином повідомлених сторін не впливає на проведення засідання, якщо вони не виправдають своєї відсутності і не подадуть заяву про відкладення засідання. Після проведення засідання суд вирішує питання про скасування мандату карного або про відхилення заяви. Проти рішення про скасування мандату не може бути подано апеляцію, але воно повинно бути докладно обгрунтоване. У разі задоволення заяви покараного про скасування правомісного мандату суд наказує суб'єкту, який збирав штраф, повернути сплачену суму. Цим суб'єктом може бути відповідний обласний орган або відповідний орган громади (міста).

Остаточний карний мандат також може бути скасований у будь-який час за заявою чи з офіційної ініціативи у таких випадках:

- Конституційний Суд визнав невідповідність Конституції, ратифікованої міжнародної угоди або закону норми, на підставі якої було накладено штраф;
- Потреба у такому скасуванні впливає з рішення міжнародного органу, діючого на підставі міжнародного договору, ратифікованого Республікою Польща.

III. ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ

Покарання обмеження волі - це одне з покарань, зазначених у статті 32 Кримінального кодексу за вчинення власне злочину, адміністративного правопорушення або фінансового правопорушення. Важливо зауважити, що це покарання дуже рідко застосовується за адміністративними правопорушеннями, тому в цьому посібнику ми розглядатимемо покарання обмеження волі в контексті злочинів, передбачених Кримінальним кодексом.

Покарання обмеження волі має неізолюючий характер, що означає, що засуджена особа залишається в своєму родинному та професійному оточенні та не зазнає контакту зі світом злочинців у пенітенціарних установах.

Покарання обмеження волі було введено до Кримінального кодексу в 1969 році внаслідок пошуків нового засобу боротьби з середньою та дрібною злочинністю, який став би неприємністю для злочинця, але не включав би короткотривале позбавлення волі. Незважаючи на введення покарання обмеження волі в Кримінальний кодекс, кількість короткострокових позбавлень волі не зменшилася, що було зумовлено суперечністю суті покарання обмеження волі, а саме примусової праці, з обов'язками, визначеними міжнародними угодами, ратифікованими Польщею. У результаті цього суди оцінювали покарання обмеження волі у вигляді відрахування з заробітної плати. Практика такого застосування покарання обмеження волі призвела до того, що воно стало сприйматися як штраф, розподілений на частини.

Незважаючи на деякі зауваження та обговорення, покарання обмеження волі залишилося в Кримінальному кодексі 1997 року, проте його сутність було докорінно змінено. Політика кримінального покарання мала на меті знайти альтернативу не лише короткотривалому позбавленню волі, але й штрафу в разі неможливості сплати.

ФОРМИ ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ:

- **Безоплатна контрольована робота на громадські корисні цілі** - це основний варіант покарання обмеження волі, який призначається незалежно від зайнятості. Виконується протягом 20-40 годин на місяць (стаття 34 § 1 абзац 1 та стаття 35 § 1 Кримінального кодексу);
- **Відрахування з заробітної плати** - призначається виключно відносно осіб, які працюють. Відрахування становить від 10% до 25% щомісяця і передається на громадські корисні цілі, вказані судом. Під час відбуття покарання обмеження волі у формі відрахувань засуджений не може розірвати трудового контракту без згоди суду (стаття 34 § 1а абзац 4 та стаття 35 § 2 Кримінального кодексу).

Стаття 34 § 16 Кримінального кодексу дозволяє також одночасне призначення контрольованої безоплатної роботи на громадські корисні цілі та відрахування з заробітної плати. В цьому випадку варто підкреслити, що суди у більшості випадків визначають покарання обмеження волі з обов'язком виконання безоплатної контрольованої роботи на користь громадськості.

Обов'язки засудженого під час відбування покарання обмеження волі:

➤ обов'язкові (ст. 34 § 2 Кримінального кодексу):

а) відсутність можливості зміни постійного місця проживання без дозволу суду (коли засуджений бажає змінити місце проживання, він повинен подати заяву до суду на зміну місця проживання);

б) обов'язок надавати пояснення щодо відбування покарання;

➤ факультативні (ст. 34 § 3 Кримінального кодексу):

а) грошові виплати, зазначені в ст. 39 п. 7 Кримінального кодексу, на користь Фонду допомоги постраждалим та післяпенітенціарній допомозі;

б) обов'язки, передбачені в ст. 72 § 1 п. 2-7а Кримінального кодексу, а саме: вибачення перед потерпілим, виконання обов'язку сплачувати утримання іншій особі, виконання оплачуваної роботи, утримання від споживання алкоголю та наркотичних засобів, піддавання терапії для подолання залежності, піддавання психотерапії або психоосвіті, участь в корекційно-освітніх заходах, утримання від перебування в певних середовищах та місцях, утримання від контакту з потерпілим або іншими особами в певний спосіб або наближення до потерпілих або інших осіб.

У відношенні факультативних обов'язків (суд може, але не має обов'язку визначати) суд встановлює строк та спосіб виконання обов'язків після вислуховування засудженого, і встановлення обов'язку піддатися терапії вимагає згоди засудженого. При визначенні обов'язків суд повинен враховувати особистість винуватця, його професію, фінансове становище, а також обставини, чи працює він і, якщо так, то який вид роботи він виконує. Також важливо підкреслити, що суд під час відбування покарання може встановлювати, розширювати або змінювати їх перелік, а навіть звільнити засудженого від виконання раніше накладеного обов'язку, за винятком вибачення перед потерпілим.

В момент, коли вирок стає остаточним (за поняттям остаточності слід розуміти момент, коли рішення суду набуває обов'язкової сили і сторонам не надається право подавати апеляцію або оскаржувати рішення в звичайному порядку), рішення підлягає виконанню.

Тоді покарання у виді обмеження волі передається до виконання:

➤ **до районного суду за місцем проживання (постійного проживання) засудженого** - якщо покарання у вигляді обмеження волі було призначено із зобов'язанням виконувати неоплачувані роботи громадського призначення;

➤ **за місцем роботи засудженого** - якщо покарання у виді обмеження волі було призначено із зобов'язанням утримувати певну частину винагороди за працю, для виконання суд надсилає засвідчену копію вироку із зазначенням кому, відрахування, які мають бути зроблені і де вони повинні бути оплачені, і вказівку, з яких частин винагороди за працю і як це повинно бути зроблено;

Для виконання безкоштовної, контрольованої роботи районний суд, компетентний за місцем проживання засудженого, реєструє справу в відповідних реєстраційних системах і надсилає завірений виписку з рішення суду відповідному судовому куратору. Після отримання виписки з рішення та реєстрації кари обмеження волі в відповідних реєстраційних системах відповідно до статті 57 частина 1 Кримінального кодексу вживаються подальші дії в процесі виконання вироку:

- викликає засудженого,
- надає йому пояснення щодо прав та обов'язків, а також наслідків у випадку ухилення від виконання покарання,
- після вислуховування засудженого визначає вид, місце та строк початку роботи,
- повідомляє орган громади та суб'єкт, на користь якого засуджений буде виконувати роботу, про дату початку виконання робіт засудженим.

Під час відбування покарання обмеженням волі суд, а також куратор судовий можуть у будь-який момент вимагати від засудженого пояснень щодо ходу відбування покарання обмеженням волі і для цього запросити його особисте з'явлення. У випадку, коли засуджений не з'являється на запит куратора або повідомлений про права, обов'язки та наслідки, пов'язані з виконанням безоплатної роботи на загальнокорисні потреби, судовому куратору проявляє оголошення судовому куратору, що він не погоджується приступити до роботи, і куратор подає заяву до суду на призначення альтернативного покарання у вигляді позбавлення волі. Така сама процедура діє для судового куратора, коли засуджений не розпочне роботу в установленому терміні або якщо він уникає відбування покарання обмеженням волі або уникає виконання покладених на нього обов'язків. Після подання заяви про призначення альтернативного покарання позбавленням волі суд призначає засідання з питань призначення альтернативного покарання позбавленням волі, про яке повідомляє засудженого і прокурора (або іншу сторону справи) про дату засідання. Суд, визначаючи альтернативне покарання позбавленням волі, вважає, що один день альтернативного покарання позбавленням волі відповідає двом дням покарання обмеженням волі, проте альтернативне покарання позбавленням волі не може перевищувати 6 місяців. Якщо засуджений вже відбув частину покарання обмеженням волі, то суд призначає виконання альтернативного покарання позбавленням волі лише залишкової частини покарання. Після винесення рішення або його набуття законною силою суд направляє засудженого до виправного закладу для відбування покарання. У випадку, коли засуджений / покараний не з'являється добровільно, суд велить їх затримати і доставити до виправного закладу. Важливо вказати, що відповідно до статті 65 а § 1 кк.в. суд може призупинити виконання альтернативного покарання позбавленням волі, якщо засуджений письмово оголосить, що зобов'язується виконувати покарання обмеженням волі і підкоритися режиму, пов'язаному з ним. Призупинення виконання альтернативного покарання позбавленням волі відбувається.

ЗМІНА ФОРМИ ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ (ст. 63а Кримінального кодексу)

В особливо обґрунтованих випадках суд може змінити форму виконання обов'язку виконання громадських робіт, приймаючи 20 годин роботи на соціальні потреби за еквівалентність 10% заробітної плати. Визначена робота не може перевищувати 40 годин

щомісячно. Прикладом може бути перевищення професійних обов'язків та відсутність можливості влаштування професійної роботи на громадські роботи. Для зміни форми обмеження волі слід подати відповідну заяву до відповідного суду. Заява про зміну форми виконання покарання обмеження волі не підлягає оплаті.

ВІДКЛАДЕННЯ ВИКОНАННЯ ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ (ст. 62 КК)

У випадку, коли засуджений ще не розпочав виконувати покарання обмеження волі, можливе відкладення його виконання на строк до 6 місяців. Суд може відкласти виконання покарання обмеження волі, якщо негайне виконання покарання призвело б до надто важких наслідків. Під важкими наслідками слід розуміти виняткову ситуацію, таку як важка особиста або фізична ситуація, зокрема важка хвороба або стан, в якому направлення засудженого на виконання певної роботи може призвести до загрози його здоров'ю. Для відкладення виконання покарання обмеження волі слід подати заяву до суду, в якому виконується покарання обмеження волі, разом із відповідним обґрунтуванням та документами, що підтверджують важку ситуацію засудженого. Заява про відкладення виконання покарання підлягає сплаті плати в розмірі 80 злотих. Підтвердження оплати слід додати до заяви.

ПЕРЕРВА У ВІДБУВАННІ ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ (ст. 63 КК)

Перерва у виконанні покарання обмеження волі надається засудженому, який вже розпочав виконання покарання. Суд обов'язково надає перерву в відбуванні покарання обмеження волі, коли стан здоров'я засудженого перешкоджає виконанню покарання обмеження волі. Перерва через стан здоров'я триває до усунення перешкоди, тобто до поліпшення стану здоров'я. Суд також може відповідно надати перерву в виконанні покарання позбавлення волі, якщо негайне виконання покарання призвело б до занадто важких наслідків для засудженого або його сім'ї. Перерва з цих причин може бути надана не більш як на 1 рік. Для отримання перерви в відбуванні покарання обмеження волі слід подати заяву до суду, в якому виконується покарання обмеження волі, разом із відповідним обґрунтуванням та документами, що підтверджують важку ситуацію засудженого. Заява про перерву в виконанні покарання обмеження волі не підлягає оплаті.

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД ПОКАРАННЯ ОБМЕЖЕННЯ ВОЛІ (ст. 83 КК в зв'язку зі ст. 64 КК)

Згідно зі ст. 53 § 1 КК, покарання обмеження волі призначається з метою стимулювання в особі засудженого волі формування суспільно-потрібних ставлень, зокрема відчуття відповідальності та потреби дотримувати закон і порядок, отже, якщо покарання досягло своєї мети, існують передумови для його скорочення:

- відбуття принаймні половини встановленого покарання обмеження волі;
- сумлінне виконання покарання;
- дотримання закону і порядку;
- виконання обов'язків, покладених на засудженого, карних заходів, компенсаційних заходів і конфіскації.

Для звільнення від залишку покарання обмеження волі та визнання його виконаним перед відповідним районним судом, який виконує покарання (суд розташований за місцем проживання засудженого), потрібно подати заяву, в якій вказати всі передумови для скорочення покарання обмеження волі та визнання його виконаним. Заява про звільнення від залишку покарання обмеження волі підлягає оплаті в розмірі 45 грн. Підтвердження оплати повинно бути додано до заяви. Після видання постанови про звільнення від залишку відбування покарання обмеження волі суд повідомляє судового куратора, який закриває справу в своїх реєстрах та повідомляє орган, де виконувалася соціально-корисна робота.

Experto Pro Bono

Fundacja rozwoju świadomości obywatelskiej

Fundacja Rozwoju Świadomości Obywatelskiej
Experto Pro Bono
ul. Legionów 10, 22-400 Zamość
KRS: 0000582999
e-mail: biuro@fundacjaepb.pl
www.fundacjaepb.pl